

Padělky skupiny „K“ - noční můra ... (4)

V našem seriálu zaměřeném na padělky ke škodě sběratelů pocházející ze stejného zdroje a vykazující společné znaky (shrnutí jsme je do jedné skupiny a dali jim pracovní název *Padělky skupiny „K“*) jsme se dosud zabývali celkovými padělkami Hradčan a padělkami přetisků SO 1920 druhu A a D. Dnes se podíváme na první z dlouhé řady falz přetisků emise Pošta československá 1919, které padělatel věnoval asi největší pozornost. A začneme rovnou těžkou vahou – světovou raritou 4 K Znak na žilkovaném papíru.

FRANTIŠEK BENEŠ

Tato známka vzbudila ve své době (tedy kolem roku 1997) poměrně velkou pozornost. Na trhu se totiž objevila v doprovodu pečlivě vybraného srovnávacího materiálu, který měl dokázat, že její přetisk (druhu A) je zhotoven z jednoho ze štoček nacházejících se

původně v přetiskové desce 1b (kterou byla přetisknuta značná část nákladu rakouské známky 15 h Karel). Přetisk zkoumaný čtyřkorunovky totiž nese řadu vad typických pro 44. pole této desky – zejména je poškozeno písmeno P a háček nad S, ale nachází se tu i další typické vady, které jsou dobře vidět na obrázcích na následujících stranách.

Už na první pohled je přitom zjevné, že přímo touto deskou zkoumaná známka být přetištěna nemohla, protože vzhledem k posunutí (decentrování) jejího přetisku směrem vpravo by se na jejím levém okraji musel nacházet kousek sousedního přetisku z pole 43 (přesně řečeno pravá spodní část pravé nožky písmene Á). Vodorovná vzdálenost¹⁾ přetisků z polí 43 a 44 totiž činí 5 mm, zatímco vzdálenost zkoumaného přetisku od levého okraje známky činí více než 6 mm.

Zastánci pravosti přetisku tvrdili, že může jít o štoček použitý v nově sestavené desce 5, určené pro přetiskování známek hodnot 2 – 10 K (tedy velkého formátu), v níž byly širší mezery mezi jednotlivými štočky (zhruba 8,5 mm). Prohlídkou velkých bloků známek hodnot 2 K světle modrá a 4 K světle zelená, tvořících společně rekonstrukci přetiskové desky 5, se mi však štoček II. typu s takovýmto charakteristickým poškozením nepodařilo najít. Ostatně je velmi nepravděpodobné, že by při sestavování nové desky byl použit takto značně poškozený štoček.

Další teorie na podporu tvrzení o údajné pravosti známky uváděla, že jde o dodatečně provedený otisk (tedy patisk) ze štočku vyřazeného pro značné poškození z původní přetiskové desky 1b. Takové tvrzení má logiku, protože víme, že v deskách byly v průběhu přetiskování skutečně vyměněny některé poškozené štočky. To se ostatně stalo i na desce 1, z níž takto vznikla deska 1a a později 1b. Takových výměn však mohlo být provedeno daleko více, protože dosavadní zkoumání odhalilo jen pří-

pady, kdy původní a vyměněný štoček byly různého typu. Nelze však vyloučit (a je to dokonce velmi pravděpodobné), že došlo i k výměnám štočků stejného typu a tiskové desky tedy měly více podob (fází).²⁾ Proti uvedenému tvrzení však stojí skutečnost, že na přepážkových arších a velkých blocích hodnoty 15 h Karel, přetištěných z desky 1b, které se mi podařilo prohlédnout, je na 44. známkovém poli popsáno poškození přetisku vždy obsaženo, a to postupně v různých fázích rozvoje.³⁾ Nic tedy nenavádí k tomu, že by tento poškozený štoček byl z desky v průběhu tisku odstraněn.

Samozřejmě by zbývalo tvrzení, že může jít o odcizený a dodatečně otištěný štoček z desky 1b, po jejím případném rozebrání po ukončení tisku. Vzhledem k tomu, že žádný takový případ nebyl dosud odhalen a popsán, považuji i takovou úvahu za vyloučenou.⁴⁾ To ostatně potvrdilo i další zkoumání, kterému jsem přetisk známky podrobil.

Je totiž samozřejmé, že závěr nebylo možno učinit na základě teoretických úvah, ale bylo třeba přetisk standardně prozkoumat. Vzhledem k tomu, že se ukázalo, že jde o padělek stejného druhu, jako falza popsaná už v minulých částech našeho seriálu, nebudeme se zdržovat opakováním popisu technických postupů. Jejich výsledkem bylo zjištění, že přetisk ve velkém zvětšení neodpovídá podobě přetisku zaručené pravého ze stejného deskového pole, a tedy samozřejmě ani obecně podobě přetisku A II. typu (reprodukcí došlo k určitému zkreslení). Značně odlišné je rovněž provedení přetisku, jeho barva, fúlaž a další znaky (obecně se dá říci, že písmena i číslice jsou tenčí, mají nepatrně odlišné vzájemné postavení, barva je částečně průsvitná a na jejím povrchu jsou ve velkém zvětšení patrné stopy odlišného způsobu tisku; tato a další zjištění platí pro padělky této skupiny obecně a popsal jsem je např. v [2], kde jsou i příslušné fotografie).

Zkoumaný přetisk však oproti svým „sourozencům“ má několik odlišností, pro které jsem mu věnoval samostatnou kapitolu našeho seriálu.

První je skutečnost, že jde o „nejpoškozenější“ padělaný přetisk této skupiny, jaký je mi dosud znám. Jeho poškození jsou tak značná, že dokonce daleko předčila i ten nejpoškozenější pravý přetisk ze ZP 44/1b, jaký se mi podařilo zjistit. Zdá se, že padělatel chtěl na podporu tvrzení o pravosti známky uvést tolik přesvědčivých důvodů (tedy tolik typických vad), až tuto snahu přehnal – a prostě to překombinoval.

Padělaná čtyřkorunovka a pět pravých známek 15 h Karel ze ZP 44/1b, pocházejících z různých částí nákladu (mají různé nahodilé **tiskové vady**), ale se stejnými charakteristickými **deskovými vadami**.

Na prodej svého výrobku se přitom dobře připravil – přiložil k němu totiž řadu pravých známek 15 h Karel ze ZP 44/1b, na nichž dokládal postupný rozvoj poškození jeho jednotlivých písmen a číslic. (Už tato skutečnost svědčí o tom, že nemáme co do činění s prostým amatérem – což je samozřejmě nepřijemné.) Tímto způsobem chtěl dokázat, že rozsáhlá poškození přetisku předložené známky jsou logickým vyústěním stavu na čím dál opotřebovanější tiskové desce.

Za zajímavou považuji i skutečnost, že na rozdíl od dalších padělků této skupiny, které se vždy na trhu vyskytly ve vyšších počtech, s tímto charakteristicky poškozeným přetiskem jsem se setkal pouze jednou, a to na vyobrazeném exempláři. To by mohlo svědčit o tom, že padělatel chtěl v tomto případě udělat „velkou ránu“ a celou, jistě pracnou přípravu z opatrnosti věnoval jedinému exempláři.⁹⁾

Závěr je stejný jako v předchozích pokračováních: i tentokrát máme co do činění s mimořádně nebezpečným padělkem, na který je třeba si dát velký pozor. Věřím však, že po přečtení dnešního pokračování našeho seriálu, se jím – pokud byste se s ním setkali – nenecháte napálit!

Na detailu z většího bloku pravých známek 4 K vidíme, že barva přetisku na hodnotách 2 - 10 K vypadá jinak, než na hodnotách 3 h - 1 K. Důvodem je skutečnost, že obě skupiny základních známek byly tištěny různými technikami - knihtiskem (který je prakticky plochý) resp. měditiskem (který je plastický). Tomu muselo být přizpůsobeno přetiskování (konzistence barvy; tzv. měkkost resp. tvrdost přípravy). V důsledku toho barva přetisků známek nižších hodnot směřem ke středu písmen prosvítá, zatímco u vyšších hodnot je nanášena výrazně rovnoměrněji (což u padělků často neplatí).

Padělaná známka – na zvětšeném obrázku je vidět deskové vady (zejména vyštípnutí háčku nad S a poškození písmene P), kterými chtěl padělatel zvýšit důvěryhodnost svého výrobku. O tom, že se nacházely na štočku (a nejde tedy o tiskové nahodilosti) svědčí fuláž, která každou z nich rámuje. To dále ukazuje na to, že padělek byl zhotoven mnohem větším tlakem, než pravé přetisky – což napovídá, že nejde o otisk celé tiskové desky, ale samostatného štočku. S tím souvisí i dobře viditelné nepatřičné prosvitání barvy přetisku. Nepatrně odlišný je i tvar přetisku (při velkém zvětšení /60x/ ve srovnání s obrysem zaručeně pravého přetisku stejného typu).

¹⁾ Měřeno mezi dvěma svislicemi dotýkajícími se okraje přetisku – na ZP 43 vpravo dole na Á, na ZP 44 vlevo nahoře na P.

²⁾ Na tuto problematiku poukazují např. v [1].

³⁾ Výrobu přetiskových štočků a z ní vyplývající možnosti vzniku a postupného vývoje jejich vad jsem popsal ve studii [1], na kterou zájemce o tuto problematiku odkazují.

⁴⁾ I tímto tématem se zabývám v [1].

⁵⁾ Samozřejmě není vyloučeno, že takových padělků zhotovil více a že se ještě objeví.

Literatura:

[1] Beneš, F.: Pošta československá 1919 – objev, nebo omyl? Filatelie 1/2001, s. 2.

[2] Beneš, F.: Nové nebezpečné padělky a česká filatelie. Filatelie 7/2005, s. 21, a Fakes Forgeries Experts č. 8/2005, s. 27.